

ANDRZEJ HOLEWIŃSKI
*Instytut Sadownictwa i Kwiaciarstwa
Skierniewice*

MARKETING OWOCÓW W KANADZIE

Powierzchnia upraw sadowniczych w Kanadzie wynosi około 87 tys. ha, co stanowi nieco poniżej 1% wszystkich upraw polowych. Łączne zbiory owoców w Kanadzie wynoszą około 800 tys. ton, w tym 650 tys. ton przypada na owoce z sadów, a 150 tys. ton na owoce z jagodników. Spośród gatunków drzew owocowych największe zbiory uzyskuje się z jabłek, następnie brzoskwiń i gruszek, a spośród gatunków roślin jagodowych z winogron, a następnie blueberry (czarna brówka) i truskawek.

Biorąc pod uwagę obszar Kanady (tylko Prowincja Ontario jest trzy razy większa niż Polska) trzeba powiedzieć, że zarówno powierzchnia, jak i globalna produkcja owoców jest stosunkowo mała. W stosunku do Polski zarówno zbiory owoców z drzew, jak i roślin jagodowych są około trzy razy niższe. Jedynie produkcja brzoskwiń, winorośli i blueberry jest zdecydowanie wyższa niż w Polsce. Warto natomiast zwrócić uwagę, że średnie zbiory owoców z 1 ha są w Kanadzie zdecydowanie wyższe niż w Polsce (ogólnie około 9 ton, z sadów ok. 14 ton, z jabłoni ok. 16 ton, z jagodników ok. 4 tony), co świadczy generalnie o większej intensywności produkcji niż w Polsce.

Prawie cała produkcja owoców z Ontario jest zagospodarowana w Kanadzie, gdyż jedynie 50 tys. ton owoców świeżych i przerobionych przeznaczonych jest na eksport. Ponadto dla prowincji Ontario importuje się około 780 tys. ton owoców świeżych i przerobionych (Tabela 1). Sprzedaż owoców w Kanadzie i w Ontario na konsumpcję i przerób wynosi prawie po 50%, chociaż w poszczególnych prowincjach mogą występować duże różnice. W sprzedaży jabłek w Kanadzie około 60% przeznaczonych jest na konsumpcję, a 40% na przerób, natomiast w poszczególnych stanach ta proporcja jest różna (Tabela 2).

Prawie wszystkie owoce z wyjątkiem truskawek i czereśni na konsumpcję w stanie świeżym sprzedawane są za pośrednictwem organizacji producentów. Pewien procent owoców sprzedawanych jest przez producentów zrzeszonych i niezrzeszonych w organizacjach na różnego rodzaju marketach (Tabela 3).

Oczywiście procent sprzedawanych owoców zależy od gatunku i jakości owoców. Wyróżnić można następujące formy sprzedaży poza organizacjami producentckimi:

1. **Food Terminal (Toronto)** - centralny market dla prowincji Ontario, gdzie dokonuje się sprzedaży hurtowej owoców i warzyw z Kanady i z innych krajów świata, prowadzonej przez instytucje handlowe. Na otwartej przestrzeni indywidualni producenci mogą po opłaceniu miejsca hurtowo lub detalicznie sprzedawać swoje owoce, warzywa lub kwiaty,
2. **Farmer's Market** - zadaszone zespoły stoisk ze stołami zlokalizowane w dużych miastach lub przy głównych drogach wybudowane z pieniędzy rządowych lub władz miejskich przeznaczone na wynajęcie przez indywidualnych producentów,
3. **Supermarkety** - specjalistyczne lub częściowo sprzedające duże sklepy zaopatrujące się w owoce bezpośrednio od indywidualnych producentów owoców,
4. **Farmer's road side market** - sklepy wybudowane przez producentów w swoim gospodarstwie, w którym sprzedawane są nie tylko własne owoce, ale za specjalnym zezwoleniem owoce, warzywa, kwiaty i inne produkty zakupowane przez producenta. Ceny na owoce w tych sklepach są około 60% niższe niż w sieci sklepów detalicznych.
5. **Pick your own** - sprzedaż owoców w gospodarstwie osobom, które przyjechały do sadu lub na plantację i zebrały same te owoce. W sadownictwie rozpowszechniona jest sprzedaż w ten sposób truskawek, malin, blueberry i brzoskwiń. Zaletą kupna owoców tą drogą jest możliwość zebrania owoców najlepszej jakości i kupienia ich po niższej cenie. Korzyść dla producenta wynika ze znacznej oszczędności kosztów związanych z siłą najemną do zbioru, transportu i sprzedaży. Reklamą miejsc tego typu zakupu owoców zajmują się organizacje producenta.

Obecnie przy Ministerstwie Rolnictwa budowane jest centralne laboratorium kontroli jakości produktów rolniczych, szczególnie dla określania występowania występowania pozostałości środków ochrony, ciężkich metali i innych. Obecnie w kilku miejscach w prowincji Ontario zlokalizowane są stacje kontroli jakości produktów rolnych. W stacji - obok innych - pracuje inspektor kontroli jakości produktów ogrodniczych. Do jego zadań należy kontrola jakości (np. owoców pod względem barwy, wielkości, uszkodzeń mechanicznych, porażenia przez choroby). Inspektor ma urzędowy dostęp do wszystkich punktów sprzedaży, magazynów, chłodni, producentów. W magazynach może zdyskwalifikować produkt, zmuszając producentów do ponownego sortowania, a w sklepach zmusić do wycofania produktu ze sprzedaży. Kontrola oparta jest na ustawowo

wprowadzonych normach jakościowych i jej wynik jest nieodwołalny i niepodważalny. Inspektorzy ściśle współpracują ze służbami upowszechnieniowymi.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że w Kanadzie rozwijana jest produkcja tylko tych owoców, które znajdują dobre warunki do uprawy, i których sprzedaż jest opłacalna. Pozostałe owoce - w celu zróżnicowania rynku konsumenta - są sprowadzane z zagranicy bez straty dla rodzimych producentów.

Bogatość form możliwości zbytu owoców stwarza sytuację, że producenci owoców praktycznie nie mają żadnych problemów z zagospodarowaniem wyprodukowanej przez nich masy owoców. Takie możliwości nie występują w Polsce, warto więc może skorzystać chociaż częściowo ze wzorów kanadyjskich.

Wykorzystując te doświadczenia powinno się w Polsce zwrócić uwagę w najbliższych latach na następujące działania:

- stymulowanie powstawania sklepów przy gospodarstwach sadowniczych oraz wydzielonych sklepów ogrodnich przy głównych drogach, w dużych miastach, ośrodkach wypoczynkowych budowanych przez państwo i wydzierżawionych kilku lub kilkunastu ogrodnikom,
- rozpowszechnianie idei sprzedaży owoców bezpośrednio z sadu lub jagodnika zebranych przez kupującego (pick your own),
- doskonalenie promocji owoców i producentów sadowniczych przez środki masowego przekazu.

Tabela 1.

EKSPORT I IMPORT OWOCÓW W ONTARIO

Eksport	tys. ton	Import	tys. ton
Razem owoce świeże	27	Razem owoce świeże	625
w tym: jabłka	21	w tym: jabłka	56
gruszki	3	czereśnie	4
winogrona	3	winogrona	100
		gruszki	29
Razem owoce przerabiane	23	brzoskwinie	9
w tym: moszcze i soki	21	śliwki	18
mrożone	0,5	truskawki	19
suszone	0,5		
homogenizowane	1	Razem owoce przerabiane	155
		w tym: moszcze i soki	93
Łącznie	50	mrożone truskawki	5
		inne mrożone	3
		suszone	18
		proszkowane	26
		dżemy	10
		Łącznie	780

Tabela 2

SPRZEDAŻ OWOCÓW NA KONSUMPCJĘ I NA PRZERÓB
W KANADZIE (tys. ton)

Rodzaj sprzedaży	Kanada	Ontario	British Columbia
Wszystkie owoce			
konsumpcja	328	158	170
przerób	303	178	124
Jabłka			
konsumpcja	236	94	142
przerób	195	118	77

Tabela 3

SPRZEDAŻ JABŁEK NA RÓŻNYCH RYNKACH ZBYTU W ONTARIO

Rodzaj rynku	tys. ton	%
Hurtownie	117	55
supermarkety	5	2
sklepy sadowników	8	4
markety sadowników	7	3
zbiór konsumentów	3	1,5
inne	2	1
Razem	142	66
przerób na moszcze, soki	62	29
przerób inny	12	5
Razem przerób	74	34
Produkcja razem	214	100